

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียน ในฝันของประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการใช้/การจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย 2) เพื่อหาแนวทางของลักษณะที่พึงประสงค์ของการจัดการสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดในโรงเรียนในฝันของประเทศไทย **กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ** ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 365 คน จาก 2,626 โรงเรียน ส่วน**กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ**ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 310 คน จาก 2,626 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถามสภาพการณ์ของการใช้/การจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย และนำข้อมูลเบื้องต้นของข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 ตลอดจนข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดลำดับและจัดหมวดหมู่ แล้วนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 80.27 และมีประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 38.35

ตอนที่ 2 สภาพการณ์การจัดการสารสนเทศ/การใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย

2.1 สภาพการณ์การจัดการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการทำงานและบริการ มี 1-5 เครื่อง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 56.98 รองลงมา คือ มี 6-10 เครื่อง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.42 มี 11-15 เครื่อง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.65 มี 16-20 เครื่อง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 อันดับสุดท้ายคือ มากกว่า 21 เครื่องขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานของแหล่งการเรียนรู้ เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 รองลงมา คือ เพื่อการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 89.58 และเพื่อการสืบค้นรายการบรรณานุกรม จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 69.58

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในแหล่งการเรียนรู้ประเภทห้องสมุด จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 รองลงมา คือ กำลังดำเนินการติดตั้ง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.56 และ ไม่มีการเชื่อมต่อ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.28

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตของห้องสมุดเพื่อการศึกษา จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 97.26 รองลงมา คือ เพื่อการติดต่อสื่อสาร เช่น E-mail.com เป็นต้น จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 64.38 และเพื่อความบันเทิง เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เป็นต้น จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 56.16

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (MS Word) จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 98.1 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ตเอ็กพลอเรอร์ (Internet Explorer) จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 และโปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล (MS Excel) จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 78.4

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ ประสบปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดด้านปัญหาจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 82.19 รองลงมา คือ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเสีย/ขัดข้องบ่อย จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 67.39 และเครื่องคอมพิวเตอร์มีสมรรถภาพต่ำ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 53.69

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้โปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศของห้องสมุด มีโปรแกรม จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 86.57 รองลงมา คือ กำลังดำเนินการติดตั้ง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.76 และไม่มีโปรแกรม จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.65

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมห้องสมุดทำงานด้านการยืม-คืนรายการสารสนเทศ (Circulation) จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 92.87 รองลงมา คือ การลงรายการ (Catalog) ข้อมูลเพื่อให้บริการแก่ครู/อาจารย์และนักเรียน จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 84.65 และการจัดเก็บข้อมูลสำหรับการบริหารงาน จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่พบปัญหาของโปรแกรมห้องสมุดในการลงรายการ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 30.13 รองลงมา คือ ปัญหาการสืบค้น จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 28.49 และปัญหาการยืม-คืน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.65

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีนำเสนอข้อมูลด้านการส่งเสริมการอ่าน จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 40.82 รองลงมา คือ ข้อมูลกิจกรรมการบริการของห้องสมุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 38.35 และข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และข้อมูลสถิติต่างๆ ของห้องสมุด จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 38.08

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ มีแผนพัฒนาบุคลากร แผนพัฒนาบุคลากร จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 75.06 และไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 24.93

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ มีการพัฒนาครูและนักเรียนเพื่อการใช้บริการของห้องสมุด จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 83.58 และไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 16.43

2.2 การใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.2.1 ด้านประเภทสิ่งพิมพ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับการใช้จริง อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ ระดับปานกลาง 7 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ วารสาร หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม เป็นต้น ส่วนความต้องการใช้ อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม เป็นต้น

2.2.2 ด้านประเภทสิ่งไม่ตีพิมพ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการใช้จริง อยู่ใน ระดับปานกลาง 5 ข้อ ระดับน้อย 7 ข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ รูปภาพ รองลงมา คือ แผนที่และลูกโลก ส่วนความต้องการใช้ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แผนที่ รองลงมาคือ รูปภาพ และแผนภาพ

2.2.2 ด้านประเภทเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการใช้จริง อยู่ใน ระดับมาก 1 ข้อ ระดับปานกลาง 4 ข้อ และระดับน้อย 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ สื่อมัลติมีเดีย เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนใน MS-PowerPoint จากแผ่นซีดี/ดีวีดี การ์ตูนในแผ่นซีดี เป็นต้น และฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่วนระดับความต้องการใช้ อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ สื่อมัลติมีเดีย เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนใน MS-Power Point จากแผ่นซีดี/ดีวีดี การ์ตูนในแผ่นซีดี เป็นต้นและฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

ตอนที่ 3 การประสบปัญหาจากการใช้/การจัดการสารสนเทศ

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากการใช้/การจัดการสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านปัญหาที่เกิดจากประเภทสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ การจัดการสารสนเทศใหม่ล่าช้าและสารสนเทศที่มีอยู่ไม่ทันสมัย

3.2 ปัญหาที่เกิดจากแหล่งสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แหล่ง

สารสนเทศในห้องสมุด รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศนอกโรงเรียน และแหล่งสารสนเทศที่เป็นตัวบุคคล

3.3 ปัญหาที่เกิดจากแหล่งสารสนเทศในห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แหล่งสารสนเทศที่มีบริการไม่เพียงพอต่อความต้องการรองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศขาดเครื่องมือช่วยค้นหาข้อมูล และแหล่งสารสนเทศไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมที่จัด

3.4 ปัญหาที่เกิดจากแหล่งสารสนเทศนอกโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีสารสนเทศบริการเพียงพอ รองลงมา คือ ไม่สะดวกในการเข้าใช้แหล่งสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอยู่ไกล

3.5 ปัญหาที่เกิดจากแหล่งสารสนเทศที่เป็นตัวบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ครูบรรณารักษ์ ห้องสมุดมีความรู้ความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอ รองลงมา คือ ไม่สามารถเข้าถึงตัวผู้ที่มีสารสนเทศที่ต้องการ และไม่สะดวกในการติดต่อผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รู้เฉพาะเรื่อง

3.6 ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ใช้สารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีเวลาเตรียมแหล่งเรียนรู้โดยใช้สารสนเทศที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน รองลงมา คือ ต้องใช้เวลามากในการสอนโดยใช้สารสนเทศและไม่มีเวลาดันคว้าข้อมูลเพิ่มเติมไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากหน่วยงานที่โรงเรียนตั้งอยู่

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย

บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย ดังนี้

สื่อทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ห้องสมุดต้องมีการจัดการทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยครบถ้วนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้มีบริการและจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง (ความถี่ 21) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป1-ม.3 ส่วนมากสนใจหนังสือประเภทวรรณกรรมนิยายและหนังสือที่เป็นความรู้ที่สอนในรูปแบบที่มีสีสันสวยงามเชิญให้น่าอ่าน (ความถี่ 17) และควรมีการสนับสนุนในเรื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถภาพสูงสำหรับการให้บริการเนื่องจากในปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีน้อยไม่เพียงพอกับการให้บริการ (ความถี่ 16)

งบประมาณ พบว่า งบประมาณจำกัดและไม่เพียงพอต่อการจัดการการบริหารงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ (ความถี่ 30 คน) รองลงมา คือ งบประมาณการดำเนินการมีน้อยและสื่อเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ (ความถี่ 10) และควรมีการจัดงบประมาณเพื่อส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ต่อไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย (ความถี่ 9)

บุคลากร พบว่า ควรบรรจุครูบรรณารักษ์สำหรับโรงเรียนในฝันและจัดสรรงบประมาณพัฒนาห้องสมุด (ความถี่ 26) รองลงมา คือ ต้องการให้มีบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด ไม่ต้องสอน และมีจำนวนเพียงพอจะได้ไม่มีปัญหาในการให้บริการ (ความถี่ 21) และมีความต้องการเจ้าหน้าที่/ครูบรรณารักษ์ที่มีความรู้มาปฏิบัติในห้องสมุดโดยตรงเพราะโรงเรียนขาดครูบรรณารักษ์เฉพาะทาง (ความถี่ 10)

ข้อเสนอแนะอื่นๆ พบว่า ควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดให้เป็นเอกเทศมีบรรณารักษ์ประจำที่ไม่ต้องเป็นครูผู้สอน (ความถี่ 9) รองลงมา คือ ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐไปให้บริการให้ความรู้แนะนำจัดโปรแกรมที่ใช้สำหรับห้องสมุดให้กับโรงเรียนที่มีงบประมาณน้อย (ความถี่ 8) และพื้นที่และวัสดุครุภัณฑ์มีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ใช้บริการและเมื่อเปรียบเทียบกับห้องสมุด 3D ด้านทรัพยากร ครุภัณฑ์ห้องสมุดโรงเรียนยังไม่สามารถจัดให้ตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดได้เพราะขาดงบประมาณจำนวนมากเช่นการอัปเดตระบบโปรแกรมห้องสมุดให้เป็น On-web ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก (ความถี่ 2)

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย

ประเด็นที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 78.70 ตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน/เทียบเท่า จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 78.70 มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 65.80

ประเด็นที่ 2 ด้านแผนงานการจัดการสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด

โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 68.38 รองลงมา คือ กำลังดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และไม่มี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 รองลงมา คือ กำลังดำเนินการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และไม่มี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.06

วิธีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ 3 ช่วง คือ ก่อน ระหว่างดำเนินงานและสิ้นสุด โดยใช้แบบสอบถาม แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบวัดความพึงพอใจตามสภาพจริง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 64.83 รองลงมา คือ บรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 44.83 และปฏิบัติตามแผนงาน โดยมีการพัฒนาบุคลากรส่งเข้าอบรมเป็นการพัฒนาตนเองและหน่วยงาน จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 31.61

ผู้รับผิดชอบการจัดระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมในห้องสมุด เช่น กิจกรรมพี่ชวนน้องอ่าน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ

91.29 รองลงมาคือ มีครูวิชาคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบระบบข้อมูลเว็บไซต์ของโรงเรียน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 64.51 และมีผู้รับผิดชอบจัดระบบสารสนเทศแหล่งการเรียนรู้ ประเภทห้องสมุดโดยตรง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 63.22

ประเด็นที่ 3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์จัดเก็บข้อมูลของห้องสมุด จัดการลงทะเบียนหนังสือ ระบบยืม-คืน การสืบค้นข้อมูล และจัดเก็บสถิติเข้าใช้ห้องสมุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 67.74 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ยังไม่เพียงพอ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25 และเพื่อให้บริการแก่นักเรียนให้ใช้เวลาว่างในการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และจะมีการให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์ในเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียน จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 50.32

เครื่องคอมพิวเตอร์พบว่าส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ครู ค้นคว้าข้อมูลทำผลงานวิชาการรายงาน และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 95.16 รองลงมาคือ ผู้ใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลให้ผู้ต้องการใช้ประโยชน์ จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 77.74 และมีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อให้บริการแก่สมาชิก ค้นคว้าข้อมูลข่าวสารต่างๆเพิ่มเติม พิมพ์งาน และใช้ส่งงานทาง e-mail facebook จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58

บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงาน ต้องการบุคลากรเพิ่ม จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 92.90 รองลงมา คือ ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีและออกแบบกิจกรรมต่างๆ สามารถสอนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและทำเว็บไซต์ได้ จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 80.96 และต้องการบุคลากรที่มีความรู้ หรือวิชาคอมพิวเตอร์โดยตรงเพื่อจัดระบบข้อมูล ดูแล บำรุงรักษาตลอดการซ่อมบำรุง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 78.06

คุณลักษณะเฉพาะของเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการใช้งานกับแหล่งการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ต้องมีคุณลักษณะเฉพาะสูงขึ้นเพื่อรองรับโปรแกรมใหม่และเร็วมากขึ้นเพื่อจะสะดวกในการค้นคว้ามี่พื้นที่เนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูล จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 63.22 รองลงมา คือ เครื่องคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพสูง ทันสมัย ทนทาน สามารถรองรับการใช้งานร่วมกับโปรแกรมใหม่ๆ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 และเครื่อง Note book CPU core i3 เป็นอย่างต่ำและ RAM 8 GB จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80

เว็บไซต์เพื่อการเผยแพร่ระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่พัฒนาเว็บไซต์เผยแพร่ระบบสารสนเทศให้เข้าถึงได้ตลอดเวลา เผยแพร่ผลงานการดำเนินงานกิจกรรมของห้องสมุด จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 80.96 รองลงมา คือ จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลงานของโรงเรียน ห้องสมุด โรงเรียน กิจกรรมห้องสมุด เช่น การแนะนำหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 และพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์เผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 59.03

ประเด็นที่ 4 ด้านโปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์ในการใช้โปรแกรมแหล่งการเรียนรู้มีการหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนใช้วิเคราะห์สารสนเทศ บันทึกข้อมูลในห้องสมุด ลงทะเบียนหนังสือ ค้นหาหนังสือ บริการยืม คืน สถิติการใช้ห้องสมุด สถิติหนังสือยอตนิยม สถิติยอตนักอ่าน ทำบัตรสมาชิกห้องสมุด จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 78.70 รองลงมา คือโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนที่หลากหลายมีข้อมูลวิทยากรและสื่อการเรียนเพื่อใช้พัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 31.61 ควรเป็นระบบที่สนับสนุนการจัดการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่เต็มรูปแบบ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.22

ข้อมูลโรงเรียน ข้อมูลกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระข้อมูลประวัติของโรงเรียน จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 รองลงมาคือ คำถาม คำตอบ เนื้อหา กิจกรรมขั้นตอนการเรียนการสอนของแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 64.51 ข้อมูล แหล่งเรียนรู้วิทยากรท้องถิ่น พระ ครู ความรู้วัฒนธรรม และประเพณีข้อมูล และลักษณะรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดเก็บประวัติ/ความเป็นมาที่ต้องการใช้ประโยชน์และอื่น จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41

การแสดงข้อมูล เนื้อหา สถิติการใช้ห้องสมุดประจำวัน สถิติการอ่านหนังสือของนักเรียน จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 95.16 รองลงมา คือ รูปแบบมีมิติเดียว ภาพ เสียง ข้อความ วิดีทัศน์ แต่ละวิชาที่มีเนื้อหารายวิชาที่รัดกุม เข้าใจง่าย สืบค้นรวดเร็ว จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 77.74 แสดงรายการที่จำเป็นทุกอย่างให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เป็น ภาพ กราฟ มีข้อมูลครบทุกด้านเกี่ยวกับสารสนเทศของโรงเรียน แบบรายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58

โปรแกรมแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดที่มีความสามารถในการบันทึกรายการ การแก้ไข รายการสารสนเทศ การยกเลิกสารสนเทศ การค้นคืนสารสนเทศ การใช้งานร่วมกับโปรแกรมของโรงเรียน จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 80.96 รองลงมา คือ สามารถยกเลิกแก้ไขข้อมูลได้โดยระบบไม่มีปัญหา การสืบค้นสารสนเทศเป็นไปอย่างไม่ซับซ้อนใช้งานง่ายจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 78.06 โปรแกรมสมบูรณ์ ละเอียด เก็บสถิติมีความทันสมัย สามารถพัฒนาให้ใหม่และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 64.41

สืบค้นได้ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของโปรแกรมห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 รองลงมา คือ ค้นหา แก้ไขได้ รวดเร็ว สะดวกมีรูปแบบที่ทันสมัยรวดเร็วและเหมาะสมกับขนาดของห้องสมุดและใช้งานได้ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 จัดเก็บแบบหลากหลายรูปแบบ เช่น เอกสาร ไฟล์ PDF presentation เว็บไซต์ แผ่นซีดีรอมและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 43.87

มีรูปแบบที่เป็นสากลสามารถใช้ได้สะดวกและสามารถใช้ได้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้และเป็นประโยชน์กับชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบการพัฒนาสารสนเทศของโรงเรียนต่อไป จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 80.96 รองลงมา คือ สามารถใช้ได้กับครูและนักเรียนมีข้อมูลที่หลากหลายและเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วได้ตามความต้องการ จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 พัฒนารูปแบบการใช้โปรแกรมควบคู่กับการดูแลควบคุมโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด มีผู้เชี่ยวชาญมาอบรมการปฏิบัติงาน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 59.03

จัดเก็บเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ ไม่เสื่อมสภาพง่ายมีรูปแบบง่าย น่าสนใจ ค้นหาสะดวก ถูกต้องทันสมัย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 รองลงมา คือ มีรูปแบบที่ทันสมัยเข้าใช้ได้สะดวกแยกประเภท จัดเป็นหมวดหมู่และใช้บาร์โค้ดกำกับเพื่อการค้นหาได้อย่าง รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 สามารถตรวจสอบข้อมูลรับ จำหน่าย และแสดงรายงานสรุปเป็นเดือนตลอดปีงบประมาณ จำนวน 109คน คิดเป็นร้อยละ35.16

งบประมาณมีน้อยทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 68.70 รองลงมา คือ จัดเก็บอยู่ในรูปของฐานข้อมูลและเอกสารจำนวน 178คน คิดเป็นร้อยละ57.41จัดทำแบบบันทึกรายการ ทะเบียนครุภัณฑ์ห้องสมุด/แหล่งเรียนรู้จำนวน 130คน คิดเป็นร้อยละ 41.93

สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 62.58 รองลงมา คือ จัดเก็บในรูปแบบไฟล์เฉพาะและไฟล์เอกสารตามมาตรฐานห้องสมุดจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 รูปแบบสารสนเทศสามารถตอบสนองตามหลักประกันคุณภาพ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58

ในรูปแบบออนไลน์ ในรูปแบบ PDF และสามารถดาวน์โหลดได้ ข้อมูลทันสมัย วิธีการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน จำนวน 235คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 รองลงมาคือ ใช้ข้อมูลได้โดยตรง ไม่ต้องเข้าห้องสมุด เปิดอ่านได้โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 71.93 ครอบอยู่ในรูปแบบเอกสารและฐานข้อมูลที่สมบูรณ์และสะดวกในการสืบค้นหา ใช้สะดวก ไม่ซับซ้อนมาก จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 68.38

ประเด็นที่ 5 ด้านปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศ

มีปัญหาเรื่องอัตรากำลังครุบรรณารักษ์ จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 91.29 รองลงมาคือ โปรแกรมและระบบจัดการสารสนเทศห้องสมุดมักมีปัญหา เช่น ติดไวรัส และต้องติดต่อโปรแกรมเมอร์มาดูแล ไม่สะดวกเพราะอยู่พื้นที่ห่างไกล ข้อมูลกระจัดกระจาย ขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 63.54 งบประมาณน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 62.58

ไม่เป็นปัจจุบันและไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 62.58 รองลงมาคือ ระบบโปรแกรมมีข้อผิดพลาด และเสียบ่อย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 การจัดเก็บเนื่องด้วยสถานที่ไม่เอื้ออำนวยพร้อมทั้งครุภัณฑ์มีน้อยและชำรุด จำนวน163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90

ขาดครูผู้รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ดูแลประจำ จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 77.74 รองลงมา คือ ขาดข้อมูลเอกสาร หลักฐานที่เป็นปัจจุบัน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 เมื่อลงรายการแล้ว เปิดครั้งต่อไปข้อมูลหาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ41.61

ขาดบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 63.54 รองลงมาคือ มีเครื่องคอมพิวเตอร์น้อยสามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ60.64จำนวนหนังสือมีไม่พอให้บริการจำนวน163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.58

ขาดบุคลากรในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 60.64 รองลงมาคือ นักเรียนเล็กๆ ใช้หนังสือไม่ถนัดทำให้ชำระง่าย จำนวน 163คน คิดเป็นร้อยละ 52.58 ครูภัณฑ์ชำระไม่มีช่างดูแล จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58

ขาดผู้มีความรู้เฉพาะทางอยากมีเจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์ประจำอยู่ห้องสมุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 54.14 รองลงมาคือ ไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 59.35 ระบบอินเทอร์เน็ตช้าและมีปัญหาเกี่ยวกับไวรัสคอมพิวเตอร์ผู้ใช้งานบุคลากรไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ถูกต้องการใช้ข้อมูลที่คุ้มค่าและไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90

ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านบรรณารักษ์ ขาดความรู้ที่ในการใช้โปรแกรม และการแก้ปัญหาเมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์ขัดข้อง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 60.64 รองลงมาคือ โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่ดีเพื่อให้บริการ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.58 ระบบอินเทอร์เน็ตช้า จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 51.93

บุคลากรขาดความรู้ในการแก้ไขและซ่อมบำรุงโปรแกรมเบื้องต้น เมื่อเกิดปัญหา บางครั้งติดต่อผู้ดูแลระบบไม่ได้ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 60.64 รองลงมาคือ ขาดบรรณารักษ์ในการดูแลรับผิดชอบห้องสมุดโดยตรง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58บุคลากรขาดทักษะในการดูแลรักษาหนังสือและเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 35.16

อุปกรณ์ที่ใช้ในการให้บริการไม่เพียงพอกับผู้ใช้บริการ จำนวน 186คน คิดเป็นร้อยละ 54.14 รองลงมาคือ ผู้ใช้ต้องการใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากกว่าสารสนเทศที่เป็นหนังสือ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 ผู้ปกครองและคนในชุมชนมาใช้บริการห้องสมุดน้อย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 48.38

โรงเรียนขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนห้องสมุด จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 52.25 รองลงมาคือ บุคลากรขาดความรู้ ไม่เข้าใจวิธีการใช้โปรแกรมและผู้บริหารขาดการกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่อง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 49.35 ไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 44.51

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์การจัดการสารสนเทศ/การใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย

ประเด็นที่ 1 สภาพการณ์การจัดการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย พบว่าบรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการทำงานและบริการ ในแหล่งการเรียนรู้ โดยใช้สำหรับการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคของ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคน เพื่อให้คนไปช่วยพัฒนาประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพสูงในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการ ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำในการจัดทำข้อมูลและการ

วิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรักษา และการเรียกใช้ในกิจกรรมต่างๆ ในงานจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยการเรียนการสอน และมีการใช้โปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศของห้องสมุด ทำงานด้านการยืม-คืนรายการสารสนเทศ (Circulation) การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศนำเสนอข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมในการพัฒนาครูและนักเรียนเพื่อการใช้บริการของห้องสมุด เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศเป็นตัวเสริมสำคัญที่ช่วยเพิ่มคุณค่าของระบบเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ครูและนักเรียนควรช่วยกันแสวงหาแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่มีเนื้อหาสาระตรงกับหลักสูตรหรือสนองความสนใจของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้บริการแก่ครูและนักเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิเศษ อักษร (2551) พบว่าระดับการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนโรงเรียนในฝันมีความคิดเห็นต่อระดับการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนในฝันทั้ง 5 ด้าน คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลไม่แตกต่างกัน โดยแหล่งเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้น้อยที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษา หรือใช้อย่างเห็นคุณค่า และปัญหาการขาดงบประมาณในการสร้าง จัดซื้อ ดูแล ปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

ประเด็นที่ 2 การใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย พบว่า บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้สารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านสิ่งพิมพ์มีการใช้หนังสือพิมพ์มากที่สุด ซึ่งบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในฝันควรกำหนดให้มีจำนวนที่ใกล้เคียงและสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ที่กำหนดให้มีหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อ ชื่อละ 1 ฉบับ ต่อนักเรียน 400 คน หากมีนักเรียนมากกว่า 400 คน ให้เพิ่มได้ตามความเหมาะสม (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2556) ห้องสมุดโรงเรียนในฝันควรจัดหาหนังสือพิมพ์เพื่อให้บริการทั้งหนังสือพิมพ์ในส่วนกลางและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งห้องสมุดควรพิจารณาบอกรับทั้ง 2 ประเภท เพื่อให้ครูและนักเรียนได้รับทราบข่าวสารที่เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ ต่างประเทศและในท้องถิ่นของตนเอง รับทราบถึงความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

2) ด้านสิ่งไม่ตีพิมพ์ พบว่า มีการใช้รูปภาพมากที่สุด ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนในฝันควรจัดหาให้มีจำนวนเพียงพอตามความต้องการผู้ใช้บริการ บรรณารักษ์ต้องทำการคัดเลือกรูปภาพให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และความเหมาะสมของช่วงวัย บูรณาการการเรียนรู้ผ่านการเล่นโดยใช้รูปภาพ ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กผ่านอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะ เจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยี ฝึกให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา สร้างสรรค์จินตนาการ ซึ่งสัมพันธ์กับข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ที่ต้องการหนังสือภาพสำหรับนักเรียนปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและความคิดที่เป็นประโยชน์กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องรวมถึงสื่อสารสนเทศอื่นๆ สอดคล้องกับหลักในการเลือกสื่อที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542)

กล่าวว่า สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จัดให้เด็กควรมีหลายแบบและมีหลายตัวเลือก ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยเลือกให้เหมาะสมกับวิธีการ ความสนใจ วุฒิภาวะและอายุของเด็ก เพราะสื่อเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อประเภทต่างๆ ไว้อย่างหลากหลายเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

3) ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีการใช้อินเทอร์เน็ต มากที่สุด เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในสังคม จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไปสู่สังคมเครือข่ายออนไลน์ ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เห็นความสำคัญและประโยชน์อันเกิดจากการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในโรงเรียนและชีวิตประจำวันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ครูและผู้บริหาร จึงเห็นความสำคัญของการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการข้อมูล การบริหารงานการจัดการเรียนการสอน ทำให้การทำงานเกี่ยวกับการสอนมีความสะดวก รวดเร็ว ข้อมูลทันสมัย และสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย สอดคล้องกับ Margie and Richard (2000) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับเด็ก ผลการศึกษา พบว่า อันดับแรกต้องมั่นใจว่าเด็กได้รับทักษะที่จำเป็นและแนวทางในการใช้งานอย่างถูกต้อง ซึ่งครอบครัว ครู และผู้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเสนอแนวทางที่ถูกต้องเมื่อเด็กใช้คอมพิวเตอร์และการเลือกหาซอฟต์แวร์ออนไลน์ จากการศึกษาพบว่าเด็กมีความกระตือรือร้นในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้จักผู้อื่น และค้นหาสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโลก อันดับที่สองต้องมั่นใจว่าเด็กมีโอกาสใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ออกแบบและร่วมมือกับเด็กอื่นๆ ในชั้นเรียน และมีการพูดคุย สนทนา

ประเด็นที่ 3 การประสบปัญหาจากการใช้/การจัดการสารสนเทศ พบว่า ปัญหาที่เกิดจากประเภทสารสนเทศ คือ สารสนเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน แหล่งสารสนเทศภายในห้องสมุดไม่มีบริการเพียงพอต่อความต้องการ จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย ครูบรรณารักษ์เสนอให้มีการจัดบริการสารสนเทศให้เพียงพอและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ แก้ไขข้อจำกัดของทรัพยากรสารสนเทศประเภทบรรณานุกรมที่ให้บริการยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ประกอบกับงบประมาณที่โรงเรียนได้รับไม่เพียงพอต่อการจัดการการบริหารงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ จึงทำให้ห้องสมุดไม่สามารถจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ได้ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายในการพัฒนาห้องสมุดโดยขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชนในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์และสิ่งไม่ตีพิมพ์สำหรับไว้ให้บริการภายในห้องสมุดของโรงเรียนได้อย่างเพียงพอ

ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย พบว่า บรรณารักษ์/ครูผู้ดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนในฝันควรมีการจัดการทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยครบถ้วนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้มีบริการและจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ในด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณของห้องสมุดโรงเรียนในฝันมี

จำกัดและไม่เพียงพอต่อกำหนดการจัดการการบริหารงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้โรงเรียนควรบรรจุครูบรรณารักษ์สำหรับโรงเรียนในฝันและจัดสรรงบประมาณพัฒนาห้องสมุด จัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดให้เป็นเอกเทศมีบรรณารักษ์ประจำ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย ประเด็นที่ 1 ด้านแผนงานการจัดการสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด

โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดและมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดในรูปของแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนระยะยาว 5 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาด้านปริมาณและคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนในฝันพบว่า ด้านปริมาณ ควรมีวัสดุสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือสารานุกรม หนังสือสารคดี หนังสือบันเทิง หนังสืออ่านเพิ่มเติม นิตยสาร วารสาร หนังสือหรือเอกสารที่นักเรียน ครู บุคคลทั่วไปหรือหน่วยผลิตหนังสือ เอกสารสาระความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน และวัสดุไม่ใช้สิ่งพิมพ์ ได้แก่ ลูกโลก แผนที่ เกมส์ ของเล่นเสริมทักษะ แถบบันทึกเสียง ชุดภาพพลิก ชุดการเรียนรู้ ชุดการสอน ชุดแผ่นโปร่งใส ชุดสไลด์ วีดีทัศน์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ตให้บริการได้อย่างเพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน และด้านคุณภาพ ควรจัดหาหนังสือที่มีสาระและคุณค่า สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ มีการบริหารและการจัดการห้องสมุดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ นักเรียนและครูใช้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนและครูมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตามแผนการดำเนินงานโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน คือ การนำกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์ริเริ่มในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตรงตามเป้าหมายของโครงการมากำหนดเป็นแผนงานหลัก 5 แผนงาน ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนได้ศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการนำกรอบกลยุทธ์ที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ และสามารถนำไปพัฒนาปรับใช้ภายใต้บริบทของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ส่วนวิธีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ 3 ช่วง คือ ก่อนดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงานและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยใช้แบบสอบถาม แบบสังเกต พฤติกรรม และแบบวัดความพึงพอใจตามสภาพจริง ซึ่งผู้รับผิดชอบห้องสมุดมีการจัดระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดโดยจัดกิจกรรมในห้องสมุด เช่น กิจกรรมที่ชวนน้องอ่าน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด ส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุดเพื่อดำเนินการทั้งนักเรียนและครูมีการประเมินผลติดตามผลการดำเนินการและสรุปผลการดำเนินการเมื่อสิ้นปีการศึกษา

ประเด็นที่ 2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนในฝันมีเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อจัดการระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงาน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้จัดเก็บข้อมูลของห้องสมุด จัดการลงทะเบียนหนังสือ ระบบยืม-คืน การสืบค้นข้อมูล และจัดเก็บสถิติเข้าใช้ห้องสมุด ซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ครู ค้นคว้าข้อมูลทำผลงานวิชาการรายงาน และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลให้ผู้ต้องการใช้ประโยชน์ ในค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อให้บริการแก่สมาชิกค้นคว้าข้อมูลข่าวสารต่างๆเพิ่มเติม พิมพ์งาน และใช้ส่งงานทาง

e-mail, facebook ซึ่งบุคลากรของโรงเรียนควรมีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาเทคโนโลยีและออกแบบกิจกรรมต่างๆ สอนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและทำเว็บไซต์ได้ โรงเรียนในฝันจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการในแหล่งการเรียนรู้ประเภทห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ และควรมีสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงาน มีหน่วยความจำขนาดใหญ่สามารถรองรับข้อมูลจำนวนมาก ปฏิบัติงานร่วมกับโปรแกรมใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็วมาก จัดเก็บข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ ผู้ใช้สามารถสืบค้น ติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลในปัจจุบัน และมีการจัดทำเว็บไซต์ของห้องสมุดโรงเรียนในฝันโดยเฉพาะเพื่อเผยแพร่สารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ตลอดเวลา นำเสนอผลงานการดำเนินงานกิจกรรมของห้องสมุด เช่น การแนะนำหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ สร้างบล็อกส่วนตัวหรือเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่แนวทางการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องตามแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2555) ที่มีการดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้โรงเรียนในฝันมีระบบการบริหารจัดการโดยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลของสถานศึกษากับหน่วยงานในทุกระดับ ตลอดทั้งรายงานผลได้ โดยโรงเรียนจะมีคู่มือการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นของตนเอง แผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝัน นั้นจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถใช้ระบบเครือข่าย อุปกรณ์และศูนย์การเรียนรู้พื้นฐาน ชุดมัลติมีเดีย และศูนย์การเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ มีสื่อดิจิทัล เช่น E-Library, E-book, E-Learning ฯลฯ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สามารถพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้และเผยแพร่สู่สาธารณชนมีเครือข่ายในการดูแลรักษา และมีระบบบริหารสารสนเทศที่เชื่อมโยงฐานข้อมูล ประมวลผลและรายงานผลการดำเนินงานทั้งระบบ ซึ่งครูทุกคนก็จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัมพันธ์กับผลการศึกษาของ ญัฐภูมิ ธีรปรเมศวร์ (2549) ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการศึกษาโรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการบริหารทั่วไป และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการปฏิบัติในระดับมาก

ประเด็นที่ 3 ด้านโปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้

พบว่า การใช้โปรแกรมแหล่งการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ในการหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน วิเคราะห์สารสนเทศ บันทึกข้อมูล ลงทะเบียนหนังสือ ค้นหาหนังสือ บริการยืมคืน จัดเก็บสถิติต่างๆ เช่น สถิติการใช้ห้องสมุด สถิติหนังสือยอดนิยม สถิติยอดนักอ่าน รวมถึงการทำบัตรสมาชิกห้องสมุด รวบรวมข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนที่หลากหลาย ประกอบด้วย ข้อมูลของวิทยากรและสื่อการเรียนรู้ภายในท้องถิ่น พระ ครูในชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี ลักษณะรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดเก็บประวัติ/ความเป็นมาของโรงเรียน ในรูปแบบของเว็บไซต์หรือสื่อมัลติมีเดีย ที่นำเสนอ ภาพ เสียง ข้อความ วิดีทัศน์ในแต่ละวิชาที่มีการสรุปเนื้อหาข้อมูลชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถสืบค้นได้อย่างรวดเร็ว บรรณารักษ์สามารถยกเลิกแก้ไขข้อมูลภายในโปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ได้โดยระบบไม่มีปัญหา และสืบค้นได้ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของโปรแกรมห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ไฟล์เอกสาร ไฟล์ PDF presentation และสามารถดาวน์โหลดได้ ข้อมูลทันสมัย วิธีการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน ใช้ได้สะดวก และมีข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้เรียน บรรณารักษ์สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบการพัฒนาสารสนเทศของโรงเรียนต่อไป รองรับข้อมูลที่หลากหลายและเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วได้ตามความต้องการควบคู่กับการดูแลควบคุมโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดและมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาอบรม การปฏิบัติงาน สัมพันธ์กับแนวคิดของ ญัฐนนท์ ป้องวัน (2550) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ล้วนมีความสำคัญต่อระบบการใช้โปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนในฝัน 5 ด้าน คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยแหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้มากที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนนั่นคือห้องสมุดโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนในฝันได้เป็นอย่างดี โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการการเรียนรู้ของนักเรียน สนับสนุนการพัฒนาบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ให้เป็นชุมชนเครือข่ายเดียวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

ประเด็นที่ 4 ด้านปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศ

พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนในฝันส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องอัตรากำลังครุบรรณารักษ์ ขาดครูผู้รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่ดูแลประจำ ห้องสมุดโรงเรียนในฝันต้องการให้ครุบรรณารักษ์เป็นผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านบรรณารักษ์โดยตรงทำหน้าที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนในการดำเนินงาน ห้องสมุดให้ประสบความสำเร็จ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ ทำหน้าที่วางแผนและดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เลือกและจัดหาหนังสือ วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาเข้าห้องสมุด ปฏิบัติงานเทคนิคต่าง ๆ เช่น จัดหมวดหมู่หนังสือ จัดชั้นหนังสือ ทำกฤตภาค ตอบคำถามและช่วยค้นคว้า ให้บริการข่าวสารและบทความทางวิชาการที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สอนวิธีใช้ห้องสมุดจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมการอ่าน เช่น เล่านิทาน เล่าเรื่องจากหนังสือ เชิดหุ่น จัดประกวดต่าง ๆ แนะนำหนังสือใหม่ ซึ่งในทางปฏิบัติจริงครุบรรณารักษ์ต้องทำหน้าที่สอน เหมือนกับครุกลุ่มสาระอื่น ทำให้มีเวลาจำกัดในการปฏิบัติงานห้องสมุด ปัญหาด้านระบบโปรแกรมมีข้อผิดพลาด และเสียบ่อย การจัดเก็บเนื่องด้วยสถานที่ไม่เอื้ออำนวยพร้อมทั้งครุภัณฑ์มีน้อยและชำรุดขาดข้อมูลเอกสาร หลักฐานที่เป็นปัจจุบัน มีเครื่องคอมพิวเตอร์น้อยสามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต ไม่เพียงพอับความต้องการของผู้ใช้บริการ จำนวนหนังสือมีไม่พอให้บริการ ขาดงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนห้องสมุด (ญัฐนนท์ ป้องวัน, 2550) และพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระบบการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนในฝัน 5 ด้าน โดยปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษา หรือใช้อย่างเห็นคุณค่า และปัญหาการขาดงบประมาณในการสร้าง จัดซื้อ ดูแล ปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยียังขาดความต่อเนื่อง (ไกรสี ตูนา, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิทย์ เพชรสลบแก้ว (2552) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำสุดในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนตามโครงการโรงเรียนในฝันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนราธิวาส คือ การใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ โดยขาดแคลนอาคารสถานที่และบุคลากรที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ขาดการวางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในสถานศึกษา และครูผู้สอนไม่ได้ใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการศึกษาของ สมคิด ดวงจักร์ และฐานันท์ แจ่มจันทร์ (2552) ได้ศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดในโรงเรียนในฝัน จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดในโรงเรียนในฝัน จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณไม่แน่นอน การจัดเก็บสารสนเทศไม่ครบทุกรายการเนื่องจากบรรณารักษ์ห้องสมุดไม่มีเวลาดำเนินการด้วยตนเอง ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านการวิเคราะห์จัดการสารสนเทศ และขาดบุคลากรที่มีความชำนาญหรือทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานห้องสมุดตามความเหมาะสมกับขนาดของห้องสมุดโรงเรียนในฝันให้มากขึ้น

1.2 ควรสรรหาหรือบรรจุครูบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมาช่วยงานห้องสมุดในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

1.3 ควรกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวมข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาทุกระดับโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

2.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน